

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Cursus Theologicus

Gormaz, Juan Bautista

Augustae Vindelicorum, 1707

Sect. 2. Solvuntur opposita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81978](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81978)

quàm aliud, sed omnia æquè detestatur: ergo &c.

100. Resp. concedo Maj. & nego Min. Ad prob. conc. ant. & nego Min. ad prob. dist. Maj. debet magis detestari peccatum majus, si *ly magis* significet impossibilitatem voluntatis ex vi detestationis non solum ad amplectendum minus, sed etiam impossibilitatem ad amplectendum majus concedo; Si *ly magis* significet comparationem inter minus & majus nego Maj. & distin. Min. nego conf. Ad prob. concedo Maj. & distincta Min. nego consequentiam. Ratio est, quia si voluntas detestatur peccata, prout sunt offensa Dei; non solum manet impossibilis cum voluntate committendi peccatum minus, sed etiam cum voluntate committendi peccatum majus: cum ratio illa detestandi non solum valeat ad fugiendum minus, sed etiam ad fugiendum majus, ut per se constat, & patet ex dictis à num. 67. Ista autem; & non alia est majoritas, quæ ex Florentino & Tridentino citatis ad verum actum penitentiae requiritur in detestatione.

101. Comparatio verò inter peccatum majus & minus, aut affectus voluntatis, quo ostendat non tantum fugere ab uno, quàm ab alio nullatenus requiritur, imò & fortasse non posset talis actus absque magno periculo elici. Unde si hoc intenderent authores hujus Sententiae, rem homini impossibilem ad justificationem requirerent, cum vix Theologi post longas disputationes sciant, quale sit majus, quale minus peccatum: neque homo timens mortis periculum posset in instanti contritionem elicere, cum prius deberet cogitare quot, & quanta essent sua peccata, quænam graviora, & quænam minoria; ut in excessum illum comparativum protumperet: nec peccata oblita comprehenderentur in illa generali detestatione contra firmam theologiæ principia supra exposita, contra Ecclesiæ praxim, & contra Trident. sess. 14. caps. 5. dicens: *Reliqua autem peccata, quæ diligenter cogitandi non occurrunt in universam eandem confessione inclusa esse intelliguntur.* Quapropter si contrariæ sententiæ sensus esset, quod absque comparativa peccatorum detestatione non valet elici verus penitentiae actus; nulla mihi in ea vel probabilitatis umbra appareret.

102. Objicies secundò ex Cano, Ricardo, & aliis: Licet possit elici actus veræ penitentiae sive contritionis, sive attritionis per unam detestationem ex motivo generali; attamen quando adest opportunità cogitandi singula peccata in particulari, non potest dari actus verus penitentiae per unam detestationem; sed debent esse tot detestationes, quot sunt peccata commissa: ergo &c. Probatur antecedens: quot sunt peccata, tot sunt aversiones à Deo, & conversiones expressæ ad creaturas: ergo quando adest tempus, & opportunità, ut sufficienter retractentur, debent esse e contrario totidem expressæ conversiones ad Deum; & aversiones à creaturis:

Confirmatur primò ex Psal. 76. tibi dicitur. *Cogitavi dies antiquos; & meditatus sum nocte cum corde meo, & exercitabar, & scopebam spirituum meum, id est, ut legit Augustinus scrutabar spiritum meum.* Tum etiam Ezech. 18. *Si impius egerit penitentiam ab omnibus peccatis suis, & fecerit judicium, vitâ vivet, & non morietur: Sed in istis testimoniis scrutari, & judicium facere, est facere examen; & inquisitionem peccatorum ad eliciendas singulas eorum detestationes: ergo &c. Confirmatur secundò. Peccator cum convertitur, exercet munus Judicis contra se: ergo necesse est, ut omnia peccata examinèret ad eliciendum verum actum conversionis.*

103. Respondeo nego antecedens. Ad probationem concedo antecedens, & nego consequentiam: quia sicut peccator, qui per plures annos aversus fuit à Deo; & conversus ad creaturas, potest apud adversarios in uno; & indivisibili instanti averti à creaturis, & converti ad Deum; ita licet per plures actus aversus fuerit à Deo; & conversus ad creaturas; potest per eundem; & indivisibilem actum averti à creaturis, & converti ad Deum, uti fit per contritionem perfectam extra Sacramentum, & per perfectam, vel imperfectam simul cum Sacramento, quod in ipso sacramento evidenter apparet: licet enim peccator per quamcunque aversionem à Deo demeritus fuerit gratiam sacramenti, non eget tot sacramentis, quot fuerunt aversiones; ut istæ omnes remittantur, eo quod sacramentum habeat virtutem omnium remissionem. Sic etiam actus penitentiae cum habeat virtutem ad retractandas omnes aversiones factas contra Deum; si eliciatur ex motivo generali, satis erit talis actus ad veram retractationem peccatoris; quin opus sit ea multiplicitate retractationum.

104. Ad primam confirmationem concedo Maj. & nego Min. quia ex illis testimoniis nullatenus probatur necessitas cogitandi numerum peccatorum ad ea detestanda: Si autem David, aut alii ea divisim cogitarunt, inutiliter, sanè fecerunt, cum ea consideratio deserviat ad intensius dolendum; nec aliud significant ista, & similia Scripturæ; & Patrum testimonia; quæ expendit Vasquez quæst. 86. art. 2. dub. 7. Etenim quando aliud significant, non loquuntur de detestatione, sed de confessione sacramentali à Christo Domino præcepta; in qua debemus omnia, & singula peccata seorsim exponere: quo in sensu loquuntur Chrysostomus & Augustinus multis in locis. Modò autem de his non controvertimus, sed de detestatione; cum autem ad veram detestationem actus penitentiae constitutivam non requiratur major actus intentio, sed præcisè quod sit dolor detestativus peccatorum commissorum cum proposito non peccandi de cætero, ut habent Florentinum & Tridentinum; idque totum reperitur in actu detestante propter generale motum omnia peccata; ut constat à num. 67.

exinde

exinde non requiruntur tot detestationes, quot fuerunt peccata commissa, sed sufficit una generalis detestatio. Ad secundam confirmationem nego antecedens: peccator enim dum conteritur, non agit contra se munus Judicis, sed rei dolentis, & sua peccata detestantis: munus enim Judicis intra Sacramentum pertinet ad Sacerdotem, & ad Deum solum extra Sacramentum.

105. Objicies tertio ex Cajetano, & aliis. Licet non requirantur, neque necessitate medii, neque præcepti non solum in lege scripta, verum neque in lege Evangelica semper, & in omni calu tot detestationes, quot fuerunt peccata commissa ad eliciendum verum actum penitentiae, attamen id requiri videtur ex præcepto ad verum actum penitentiae, quando peccator sacramentaliter confitetur: ergo non sufficit in omni casu dolor detestativus ex motivo universali ad verum actum penitentiae. Probat. antecedens: licet non extet præceptum, ut peccator cogitet singillatim omnia peccata commissa, ut conteratur; extat tamen præceptum, ut ea cogitet, quando vult sacramentaliter confiteri: ergo licet non extet præceptum exigens tot detestationes extra confessionem Sacramentalem, negandum non est, requiri eas ex præcepto ad verum actum penitentiae in confessione sacramentali. Confirmatur. Quando peccator memor diversorum mortalium confitetur sua peccata, si unum detestetur propter universale motivum, v. g. propter Deum summè dilectum, non eliciet verum actum penitentiae requisitum ad Sacramentum: ergo &c. Probat. antecedens: si quis in præsentia duorum honestorum virorum unum tantum honoret, videtur eo ipso alterum contemnere: ergo pariter in nostro casu.

106. Resp. nego antecedens, ad probat. con. antecedens & nego consequent. Ratio est, quia ea cogitatio, & expressio singulorum peccatorum requiritur ex singulari præcepto juxta Christi institutionem: etenim Christus Dominus instituit Sacramentum Penitentiae per modum judicii, & Sacerdotes illud administrantes reliquit ut Judices: Judices autem incognitâ causâ judicare non possunt, neque in penis injungendis servare æquitatem. Ex his Conc. Trid. sess. 14. cap. 5. ait: *Colligitur oportere à penitentibus omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussionem conscientiam habent, in confessione recenseri: Præceptum autem circa unam materiam perperam extenditur ad aliam, præsertim quando circa aliam omnino contraria ratio militat, ut patet in nostro casu, in quo detestatio non solum debet extendi ad peccata confessa, sed ad commissa, etsi inculpabiliter oblita, cum verè sint peccata commissa, in quem finem magis conducit unica detestatio ex motivo universali, quam mille detestationes circa mille peccata, quæ memoriæ occurrunt, ut per se est evidens. Unde directè adversarii exigunt tot detestationes necessarias.*

Ad confirmationem responder primò. Etiam Doctor disput. 4. sect. 6. negando impo-
situm, nimirum posse hominem in eo calu-
testari propter motivum universale unum pec-
catum, non detestato alio. Cæterum ut quo-
stioni de voce aditus præcludamus: si adve-
ri loquantur de detestatione, quæ talis sit
maliter respectu unius peccati. Responder
nego antecedens. Ad probationem dilige-
nter antecedens: si honorem unum propter meo-
rum æquè conveniens alteri, est alterum con-
temnere, nego, propter motivum non conve-
niens alteri, transeat antecedens, & nego con-
sequen. Ratio est, quia quando sunt duo ho-
mines, si aliquis laudaret unum propter
nobilitatem ex paterna origine habitam, cum
motivum hujus honorationis æquè conveniret
alteri fratri, exinde planè sit honorationem unius
non esse tunc in honorem alterius. Pa-
riter in nostro casu, cum detestatio unius peccati
propter motivum universale sit ratio eodem
modo aliis conveniens ad illa detestanda, exin-
de detestatio unius peccati propter illud moti-
vum universale non est approbatio, sed virtua-
lis aliorum detestatio, ut per se patet, & constat
ex dictis à num. 67.

Objicies quartò ex Medina: detestari pro-
pter motivum universale non est sufficiens ad
virtualem detestationem aliorum: ergo neque
ad actum veræ penitentiae. Probat. antece-
dens: velle operari unum, quia est contem-
nere rationi, non est virtualiter velle operari
quidquid est rationi consentaneum: ergo neque
detestari unum propter motivum universale est
virtualiter detestari aliud. Confirmatur. Dile-
ctum velle aliquid facere, ut Petrus interamini-
am facere Petro: sic Pater potest legare Fran-
scisco centum, quia ejus filius est, quin exinde cre-
gatur cuilibet filio legare centum: sic video
Joannem, quia est mihi præsens, quin exinde
videam omnes mihi præsentem: ergo possum
etiam detestari unum peccatum, quia est mihi
Dei est, quin exinde detester omnes Dei offen-
sas.

Resp. nego antecedens. Ad prob. negat.
iam antecedens: quia licet velle aliquid parti-
culare bonum, ut inclusum in motivo univer-
sali consentaneo rationis, si illud non volo pro-
pter motivum universale, sed propter suam par-
ticularem bonitatem, non sit virtualiter velle
quidquid consentaneum est rationi; attamen
velle illud præcisè ob generale motivum est vir-
tualiter velle alia in illo motivo inclusa: unde
dist. primam partem antecedentis: si motivum
faciendi sit generalis ratio injuriæ, nego, si sit
ratio talis injuriæ, concedo. Deinde dist. sec-
undam modo secundam partem antecedentis: Si
Pater velit legare Francisco centum, quia præ-
cisè filius ejus est, non tenetur legare centum
alteri filio, nego; si quia talis filius est, con-
cedo. Tandem tertia pars de præsentia, ut in-
quis.

quit Eximius Doctor, non venit ad rem: quia illa presentia Petri necessaria, ut videatur, est peculiaris Petri, & non est communis omnibus visibilibus, unde consequentia nulla est, quia nos non asserimus motivum particulare inclusum in universali sufficere ad volendum virtualiter reliqua in universali contenta, sed ipsam rationem universalem propter se ipsam attactam, ut satis constat ex dictis à numero 72.

§. II.

110. **O**bjicies quintò contra secundam conclusionem ex Scoto & aliis. Virtus specialis penitentiae est illa, quae peccator sumit vindictam contra se propter peccata commissa: ergo virtus specialis penitentiae non consistit in iustitia respiciente compensationem, quae est species distincta iustitiae commutativae, sed in iustitia vindicativa. Resp. dist. antecedens: quae sumit vindictam contra se liberè, & meritorie concedo: coactè, aut necessariò, nego antecedens, & consequens. Ratio est, quia sumere ita liberè vindictam, live potius non solum liberè facere, sed pari, non est de constitutivo iustitiae vindicativae, quae solum exigit libertatem ad deternendum in iudice, non in reo. Haec autem est de constitutivo iustitiae meritorie compensativae, qualis est penitentia specialis in restrictione Scholastica iuxta mentem D. Thom. acceptam: Quae omnia constant ex ipso D. Thom. quaest. 85. art. 3. dicente: *Ad tertium dicendum, quod sicut est commutatio quadam in beneficiis, (cum scilicet aliquis pro beneficio recepto gratiam rependit) ita etiam est commutatio in offensis, cum aliquis pro offensa in alterum commissa, vel in vitium peccatur, quod pertinet ad vindictivam iustitiam, vel voluntarie recompensat emendam, quod pertinet ad penitentiam, quae respicit personam peccatoris, sicut iustitia vindicativa personam iudicis. Unde manifestum est, quod utraque sub iustitia commutativa continetur.*

111. **O**bjicies sextò ex Elparza; & aliis Recent. Quotiescumque datur diversum objectum formale, datur diversa virtus per se infusa ad actum ex illo objecto formali elicendum: atqui datur diversum objectum formale exclusivè praeter aliis, pertinens ad penitentiam specialem, distinctum ab honestate compensationis: ergo penitentia specialis stat in tali virtute, & non in virtute respiciente compensationem. Major supponitur certa apud Theologos. Min. verò Probatur: honestas doloris sanativi, & emendativi peccati theologici, est objectum formale distinctum ab honestate compensationis unice pertinens ad lineam penitentiae: ergo &c. Confirmatur. Vel nulla alia virtus habet hoc objectum formale, vel aliqua alia simul habet: atqui utrolibet modo loqui placeat motivum formale assignatum convenit huic soli virtuti penitentiae exclusivè praeter aliis: ergo &c. Probatur Min. si nulla alia virtus habet motivum

R. P. Gormaz Theolog. Tom. II.

formale assignatum: ergo haec sola illud habet; si aliqua alia dicitur illud habere, illa non est alia, sed haec ipsa in sensu praesentis controversiae: ergo &c.

112. **R**esp. distin. Maj. Quotiescumque datur diversum objectum formale comitans gratiam Sanctificantem in primario suo exercitio, concedo: non ita comitans, nego Maj. & distincta Min. nego consequentiam. Ad prob. distinguo antecedens: est objectum formale comitans in primario suo munere, & exercitio gratiam Sanctificantem, nego, non ita comitans, concedo antecedens, & nego conseq. Ratio est, quia omnes virtutes per se infusae sunt comites gratiae, ac proinde in quocumque statu ille, qui habet gratiam expeditam ad operandum, potest exercere primum munus virtutis, ut constat ex dictis num. 91. Operari autem ad delendum peccatum commissum non ita fieri potest, ut patet in iusto accedente ad usum rationis; ac proinde in hac praesenti Providentia tale objectum formale non potest specificare virtutem per se infusam. Quae doctrina adeò certa est apud omnes Theologos, si ab hac praesenti controversia, vel peritione principii praescindamus, ut vel ipsi adversarii eam concedere teneantur; quòd ita demonstrò.

113. **A**ctus, quo ego assentiret objecto connexò cum actu fidei propter veritatem intrinsecam actus fidei pure creatam, diversum motivum formale est à motivo fidei, & tamen non specificat virtutem per se infusam intellectus, ex eo, quod ille habitus non posset exercere suum munus primum in omni statu, in quo iustus posset operari. Tum etiam actus, quo derestor peccatum propter peculiarem; & particularem huius derestationis honestatem exclusivè praeter aliis, diversum objectum formale habet à motivo doloris praesentis sanativi, & deletivi peccati theologici, & tamen apud adversarios non specificat in hac Divina Providentia diversam virtutem per se infusam, pro quo non est assignabilis alia, nisi ratio à nobis assignata. Unde illa major, quam ut certam supponebant adversarii, si bene expendatur, & apud ipsos, & apud omnes est omnino falsa. Hinc ad confirmationem respondeo, nullam virtutem per se infusam habere tale objectum formale; nec iuxta ordinem praesentis Divinae Providentiae esse assignabilem aliquam cum tali objecto formali: unde totus adversariorum discussus corrui.

114. **O**bjicies septimò instando simul solutionem ex doctrina D. Thom. quaest. 85. art. 2. ubi haec habet: *Species habituum distinguuntur secundum species actuum: & ideo ubi occurrit specialis actus laudabilis, ibi necesse est ponere specialem actum virtutis. Manifestum est autem, quod in penitentia invenitur specialis ratio actus laudabilis, scilicet operari ad destructionem peccati praeteriti, in quantum est Dei offensa; quod non pertinet ad rationem alterius virtutis. Unde necesse est ponere, quod penitentia est specialis virtus: Sed in hoc testimonio assignatur pro objecto*

FFF

for

formali virtutis penitentiæ objectum formale actus non potest elici absq; præsupposito peccato: ergo ad virtutem per se infusam non requiritur, quod possit exercere suum munus primarium non præsupposito peccato. Confirmatur ex Ecclesia dicente: *Deus qui culpâ offenderis, penitentiâ placaris*: sed objectum hujus penitentiæ, quâ Deus placatur præsupponit peccatum: ergo virtus specialis penitentiæ ad suum munus primarium exercendum præsupponit peccatum.

115. Resp. concedo Major. & nego Min. quia D. Thom. solum dicit, operari ad destructionem peccati in quantum est offensa Dei, esse actum laudabilem arguentem virtutem per se infusam. Quomodo autem, vel quale debeat esse motivum talis actus, hic non explicat: declarat autem illud, & quidem perspicue sequenti art. 3. ubi dicit esse honestatem compensationis, ut constat ex verbis Angelici Præceptoris citatis num. 76. Ea autem honestas compensationis fit ex motivo illius justitiæ, quæ extat inter Deum, & creaturas, ut ibidem explicat D. Th. justitia verò operari potest non præsupposito peccato, dando quod Deo debetur, ne ipse offendatur; ex quo testimonio clarè inferitur mens D. Th. pro multiplicitate habituum, cum recurat ad quærendum objectum formale, circa quod exerceri potest virtus non præsupposito peccato, prout exigunt leges præsentis Divinæ Providentiæ. Quapropter si ita non se habeant actus laudabiles, non arguent multipliciter virtutum per se infusarum, ut ostendimus num. 113. Ad confirmationem concedo Major. & nego Minor. Quia licet actus supponat peccatum, virtus illud non supponit; Sic actus compensativus furti ob motivum justitiæ supponit peccatum, & tamen Justitia virtus illud non supponit ad suum munus primarium exercendum, ut latè constat ex dictis.

116. Objicies octavo instando iterum solutionem: Multò difficilius est hominem liberari à peccato commisso, quam præcisè elicere actum adimpletivum Divinæ legis, quo peccatum non committat: ergo si actus adimpletivus Divinæ legis specificat habitum per se infusum cum suo munere primario; ita actus emendativus peccati commissi specificabit suum habitum cum munere primario emendandi peccatum. Confirmatur primò: Virtus Perseverantiæ ex eo est distinctus habitus per se infusus à reliquis virtutibus, quia perseverare affert secum majorem difficultatem, quam præcisè primum virtutis actum elicere; sed etiam affert distinctam difficultatem retractare peccatum ab ea, quam afferebat elicere actum bonum, quo peccatum impeditur: ergo &c.

117. Confirmatur secundò. Virtus perseverantiæ non potest exercere suum munus primarium statim, atque homo habet gratiam, & expeditus est ad operandum: prærequirit enim elicentiam actuum aliarum virtutum tempore præcedentium; sed hoc non obstat, ne sit virtus

per se infusa: ergo licet habitus præ emendativus peccatorum, sive specialis penitentiæ virtus exclusivè præ aliis, non possit exercere suum munus primarium statim, atque justus expeditus est ad operandum, hoc non obstat, ne sit habitus per se infusus. Confirmatur tertio: Virtus justitiæ vindicativæ est apud omnes Theologos vera virtus, & non minus per se infusa, quam aliæ virtutes morales in sententia eorum, qui tales virtutes per se infusas admittunt: atqui non potest elicere suum actum primarium, nisi præsupposito peccato: ergo &c.

Resp. omitto antec. & nego conseq. Ratio est, quia virtutes per se infusæ, ut constat ex dictis à num. 6. non multiplicatur ad multiplicationem majoris, aut minoris difficultatis; aliter ad credendum Mysterium Trinitatis deberet dari diversa virtus Fidei ab illa, quæ creditur existentiam unius Dei; sed multiplicatur ad multiplicationem diversi objecti formalis gratiam in hac divina Providentia committens: Cum autem habitus penitentiæ, qui ex munere primario solum deservit ad elicendum actum destructivum, & emendativum peccati commissi propter honestatem talis destructionis, & deletionis, non respiceret objectum formale ita committens in suo exercitio gratiam habitualem, exinde talis habitus per se infusus alienus est ab ordinatione præsentis Divinæ Providentiæ. Dixi, omitto antecedens: num. absolutè est omninò falsum: quia ad delendum in hac divina Providentia peccatum, solum requiritur ponere id; cui Deus remissionem peccati promittit, nimirum vel contritionem peccati, vel attritionem simul cum Sacramento; Erubescit planè non est difficilius, quam sit elicere contritionem, quando tenemur illam elicere, vel attritionem recipiendo Sacramentum, quando ex præcepto tenemur sacramentaliter contriti ad non peccandum.

Ad primam confirmationem, nego suppositum Maj. nam ad perseverandum non datur habitus per se infusus distinctus à virtutibus, quæ primò actus elicuerunt: eadem enim virtus Charitatis (idem suo modo de religione) quæ fecit primò charitatis actum valere ad cetera secundum, & tertium, ac proinde & actum perseverantiæ: Neque debebant considerari adversarii duo toto celo directi: homo enim attendit illius fragilitate, & instabilitate, tum etiam & occasibus circumstantibus ad malum allicientibus, non rem sanè habet difficultatem ad perseverandum; quàm ad primum virtutis actum faciendum; ac proinde ne virtutem habeat otiosam, & ad alia declinans decidat, & ex prava sua operatione gratiam; & habitum virtutis amittat, eget speciali gratia auxiliante, à qua provenit magnum illud Perseverantiæ donum, ut sciunt omnes, qui legunt Tridentinum sess. 6. can. 21. dicens:

Si quis dixerit *Justificatum*, vel sine speciali auxilio Dei in accepta *Justitia* perseverare posse, vel cum eo non posse, anathema sit. Unde licet auxilia sint diversa, virtus per se infusa non est diversa, sed eadem, & quæ potest suum primarium munus exercere statim, atque homo justificatus expeditus est ad operandum. Hinc

20. Ad secundam confirm. nego Maj. quia licet non denominetur Perseverantia à primo actu, sed à subsequentibus, potest ante actum sublequentem exercere suum munus primarium. Videatur Eximius Doctor lib. 10. de gratia cap. 8. Ad tertiam confirm. concedo Maj. & nego Min. Ratio est, quia ut ait Exim. Doct. citat. n. 90. *Justitia* vindicativa inter creaturam & Deum, quæ creatura voluntariè se punit in compensationem peccati, non distinguitur à *Justitia* commutativa, sive lata, sive stricta, ac proinde primarium hujus virtutis munus non præsupponit peccatum. Quapropter idem suo modo dicendum est de *Justitia* vindicativa inter homines. Quenam autem hæc sit, controvertitur in tractatu de *Justitia*, & Jure. Addit autem in præsentem Exim. Doct. fortasse etiam inter homines *justitiam* vindicativam, prout servat æqualitatem commutativam, non esse distinctam à communi virtute *Justitiæ* commutativæ, licet fortasse addere possit imperium *justitiæ* legalis, de quo aliam. Ex quo fit, hanc sicut, & alias virtutes per se infusas, ita habere suum primarium exercitium, ut nullo præsupposito peccato exerceri possit: sic *Justitia* apud homines exerceri potest dando quod cuique convenit, licet secundum diversos actus diversas sortiatur denominationes: sic in ordine ad legem observandam dicitur legalis, & in ordine ad penam, quam reo infligit Jux, dicitur vindicativa. Imò licet Jux non posset exercere illam virtutem, quin præsupponeretur peccatum Rei, nihil exinde obtinerent ad suum intentum adversarii, cum peccatum commissum à reo non excludat gratiam, & virtutem in Juce, sicut excludit in ipso peccatore.

21. Objicies nonò ex Card. de Lugo. Offensa contra Deum non asserit ex conceptu suo formali offensæ injuriam Dei: ergo specialis penitentia virtus non stat in *Justitia* compensativa offensæ Dei: Probatur antecedens: offensæ unius hominis contra alium non asserit ex conceptu suo formali injuriam alterius: ergo neque offensæ contra Deum asserit ex conceptu suo formali injuriam Dei. Probatur antecedens: si amicus petat à me librum commodatum, quo ipse valde indiget, & quem ego sine incommodo possum commodare, & tamen nolo id facere, procul dubio offendo amicum, & do sufficiens fundamentum, ut rationabiliter avertatur à me, sed non facio illi injuriam, cum nullum jus habeat in librum meum: ergo &c. Confirmatur: Si ab amico furarer librum, aut vestem, non solum facerem injuriam, sed offensam distinctam ab illa injuria furti: illa enim

furti injuria omnino cessaret restituito postea libro, vel veste; adhuc tamen maneret in æstimatione prudentium sufficiens fundamentum, ut ille maneret averfus, donec illi etiam pro offensa satisfacerem: ergo &c.

Resp. primò nego antecedens. Ad prob. nego antecedens. Ad prob. dist. Maj. procul dubio offendo amicum, faciendo illud in circumstantiis, in quibus appareret aliquale vilipendium, inhonoratio amici, aut quid simile, conc. aliter nego Maj. & dist. Min. nego consequ. Ratio est, quia dominium proprietatis pertinens ad *Justitiam* contrapositè ad dominium jurisdictionis pertinens ad obedientiam, respicit omnia bona propria Domini, scilicet divitias, honorem, famam, auctoritatem, & id genus alia. Quapropter actio contra honorem alterius est læsio juris proprietatis, quod repetitur in altero, ac proinde quæcumque sit inhonoratio amici, est amici offensæ, & injuria. Unde si apud homines illa negario libri reputaretur vilipendium, aut quid simile, esset offensæ & injuria amici, & teneretur alter juxta inhonoratiois qualitatem pro illa satisfactionem dare amico. Quapropter si contra nullum jus amici esset, non esset illius offensæ.

Ad confirm. conc. antec. & nego consequ. Duplex enim est offensæ, ut explicant Theologi in tract. de peccatis, & perperam adversarius in præsentem confundit: alia quippe est realis, & alta personalis. Offensæ realis stat in materia: si rei entitate ablata domino: Sic qui à Petro furatur equum, facit offensam realem, & ablatio equi dicitur offensæ realis, quæ solum mensuratur ad mensuram rei ablatae, adeoque restituito equo cessat offensæ realis. Alia est offensæ personalis, quæ est inhonoratio personæ offensæ, & crescit geometricè ad incrementum dignitatis personæ offensæ, & hæc in præsentem consideratur à Theologis: Dicitur enim offensæ theologica, pro ut est contra Deum; quod accuratè prænotavit D. Thom. cit. num. 76. dicens, quod penitentia dolet de peccato commisso, in quantum est offensæ Dei, cujus compensationem intendit specialis penitentia virtus. Hæc autem omnia respiciunt jus proprietatis Dei, sicut apud adversarios, & omnes Theologos jus jurisdictionis est bonum proprietatis superioris distinctum ab aliis, quia hoc est tale ad imperandum, & non alia proprietatis bona; Unde quævis offensæ est contra verum jus offensæ. Deus autem, quidquid sit apud homines, dimittit offensæ personali, offensam realem etiam dimittit; ac proinde compensatio unius ex Divina ordinatione est compensatio alterius. Ex quibus apparet absque gravi fundamento discessisse adversarium à communi sententia Theologorum. Verum neque indigemus his principiis quantumvis veris ad argumenti solutionem. Quapropter

Resp. secundò: omitto antec. cum suis probationibus, & nego consequ. Ad probationem, omittis etiam præmissis nego consequ. Ratio

Ratio est, quia siue omnia peccata sint stricta injuria contra Deum, siue non, adedque sint contra strictam justitiam, siue non, certum est, esse Dei offensam, ac proinde contra jus Divinum siue latè, siue strictè sumptum, contra quamcunque virtutem opponantur. Propterea si sit offensa levis, potest Deus ex jure suo peccatorem punire, & si sit offensa gravis, non solum punire, verum etiam concipere rationabiliter averisionem adversus peccatorem, donec offensa remittatur. Cum autem ad remissionem illius destinaverit Deus compensationem per actum poenitentiae, quae sit perfecta contritio extra Sacramentum, vel attritio cum Sacramento, & sic de aliis operibus meritoriis, & satisfactoriis, virtus compensativa tendere potest ad ponendam compensationem offensae, quam exigit illud jus, in quo stat ratio justitiae illius, quae intercedit inter Creaturam, & Deum. Compensatio autem potest esse, vel praeservativa, quando apponitur, quod exigit jus Dei, ne offendatur, nimirum quando apponitur res praecipua; vel reparativa, quando apponitur, quod destinavit Deus, ut offensa facta remittatur, nempe satisfactio ab ipso designata. Cum autem satisfacere, siue praeservativè, siue reparativè, sit munus justitiae, ea de causa haec poenitentia specialis est virtus justitiae.

125. Quare si ex hac virtute justitiae eliciatur actus poenitentiae, qui sit contritio perfecta, erit compensatio, quam & jure suo exigit Deus extra Sacramentum ad remittendum peccatum quoad culpam, & poenam aeternam. Eodem modo dicendum de attritione cum Sacramento. Ad satisfaciendum verò pro temporali poena, quae non sit remissa, admittit Deus reliquos supernaturales virtutum actus, siue à poenitentia elicitos, siue ab ipsa imperatos ex dictis num. 85. Cum autem totum hoc procedat à justitia, siue eliciente, siue imperante, quando sit ex motivo compensationis pertinet ad justitiam: licet enim idem peccatum secundum diversas formalitates possit opponi diversis virtutibus, ut sacrilegium justitiae, & religioni, adulterium temperantiae, & justitiae, & sic de aliis, ex eo, quod Deus postea compensatione ab ipso misericorditer ordinata remittat totum peccatum, pro quo nulla Creatura de condigno satisfacere poterat; exinde apparet clarum, quomodo tota compensatio à justitia procedat. Hic autem est legitimus Tridentini sensus sess. 14. cap. 2. *De Sacramento Poenitentiae* dicentis: *Alius est praeterea Baptismi, & alius poenitentiae fructus: per Baptismum enim Christum induentes nova prorsus in illo efficitur Creatura, plenam & integram peccatorum omnium remissionem consequentes, ad quam tamen novitatem, & integritatem per Sacramentum Poenitentiae sine magnis nostris fletibus, & laboribus, divina id exigente justitia pervenire nequaquam possumus. Expendantur illa verba divina exigente justitia, & apparebit universa doctrina postea summissimè roborata.*

Objicies decimò. Habitus compensativus justitiae non potest intendere compensationem seu satisfactionem aequalem pro peccato, cum ipsa sit impossibilis creaturae; deinde non potest intendere inaequalem: ergo nullam. Probatur secunda pars antecedentis. Sicut est honestum velle satisfactionem aequalem, in est inhonestum velle inaequalem, est enim penitus ac nolle satisfacere: ergo &c. Resp. distinguendo secundam partem antecedentis: non potest intendere inaequalem, quia inaequalem, concedo: quia haec, & non alia est possibilis creaturae: imò & quia haec est à Deo pro peccati remissione destinata; nego antecedens. Ad prob. dist. antecedens: est inhonestum velle inaequalem, quia inaequalem, concedo: quia à Deo destinata pro remissione peccatorum, & prout non est alia possibilis creaturae, nego antec. & conseq. Ratio est, quia sicut est ratio rationali disforme, ac proinde inhonestum, quod creatura potens dare satisfactionem aequalem, nolit dare nisi inaequalem; ita est naturale rationali conforme, ac proinde honestum, quod creatura non potens dare satisfactionem aequalem, sed inaequalem à Deo destinata, velit dare. Cum autem ad hoc tendat specialis poenitentia virtus, siue habitus compensativus, est honesta illius tendencia.

Objicies undecimò. Si specialis poenitentiae virtus intenderet compensationem juris divini offensi, prout à nobis explicatur, non esset virtus moralis, sed theologica: sed virtus justitiae, quae inter Deum, & creaturam intercedit non est theologica, sed moralis: ergo &c. Major prob. Si ita intenderet compensationem juris offensi, eo ipso nollet Deum esse offensum: sed nolle Deum esse offensum est amare bonum Dei, quod spectat ad charitatem: ergo &c. Hoc argumentum putat esse difficillimum Card. de Lugo, praesertim propter paritatem virtutis spei, ut infra constabit: Non parum molestum foretur Arriaga: nec diffiteor difficillimum esse in eorum principiis. Est autem facile à nobis solubile ex principiis positis à num. 96. ex quibus

Resp. nego Maj. Ad prob. dist. Maj. Nolle Deum esse offensum, quatenus Deum non esse offensum est bonum Deo, nego: quatenus est bonum poenitenti, concedo Maj. & dist. Maj. est amare bonum Dei, quia bonum Deo, nego Min. quia poenitenti bonum, concedo Minor. & nego conseq. Ratio est, quia amare bonum alterius, non quia alteri, sed quia multum bonum, potius est amare me, quam amare alterum: ad charitatem autem, quae est virtus theologica, attinet amare bonum Dei, quia bonum Deo, & odio prosequi offensam Dei, quia Deo malam. Ad justitiam verò, quae est virtus moralis, attinet amare bonum compensationis, & illationis juris Dei, non quia Deo bonum, sed quia satisfaciendi bonum. Sic quando vult quis satisfactionem facere inimico, quae illi est bona, ex eo non amat illum, quia non vult eum

atisfactionem, ut illi bonam, sed ut bonam satisfaciendi ex num. 98.

Obijcies duodecimò instando solutionem. Spes est virtus theologica, sed solum habet pro objecto formali bonitatem visionis terminatam ad Deum: ergo ex eo, quod specialis poenitentia virtus habeat pro objecto formali bonitatem compensationis terminatam ad Deum, erit virtus theologica. Respondéo, concedo Maj. & nego Min. quia Spes theologica habet pro objecto Beatitudinem concretè sumptam constitutam ex formali, & objectiva; scilicet ex ipso Deo possessio, & ejus possessione; quod concretum desideratur, & speratur per actum spei theologicae, ac proinde habet pro objecto formali aliquid divinum. Tum etiam habet pro objecto alia prædicata divina, ut condonationem peccatorum, & alia hujusmodi, ut dicitur in tract. *De spe*. Imò actus spei, cum non solum includat formalitatem desiderii, sed etiam fiduciam; habet secundum hanc formalitatem pro objecto formali ultimato Deum auxiliatorem ex dictis num. 96. Unde licet non induberet rationem theologicae virtutis à formalitate desiderii, prout desiderat beatitudinem concretè sumptam ut speranti bonam, illam plane inducit propter formalitatem fiduciae, quæ verè innititur Deo ut auxiliatori. Specialis autem iustitiae virtus solum exigit compensationem propter compensationis honestatem, quam amare possum, quia per illum actum amem Deum, ut constat ex numero Superiori. Etenim non amo compensationem, quatenus per illam sum possessurus immediatè Deum, sed præcisè illam amo propter se ipsam, quia ipsa mihi bona est.

§. III.

Obijcies decimò tertio instando iterum solutionem: Eatenus poenitens amat compensationem peccati, quatenus intendit peccati ablationem: atqui ablatio peccati non solum dicit honestatem compensationis, sed etiam divinam condonationem: ergo poenitentia non solum habet pro objecto formali honestatem compensationis, sed etiam bonitatem Divinae condonationis, ac proinde erit virtus theologica non minus, quam spes. Confirmatur primò. Jus Dei eatenus se habet respectivè ad creaturas, quatenus materia prima respectivè ad formas, & sicut ignis respectivè ad combustionem ligni. Si enim materia prima non habet dispositiones ad formam ignis, non exigit formam ignis; & si ignis non sit approximatus ligno, non exigit id comburere. Pariter si non detur præceptum Dei, non exigit jus Divinum compensationem præservativam, ne lædatur, bene verò posito præcepto, cum tunc lædatur, si non apponatur res præcepta: tum etiam si non detur peccatum, non exigit compensationem reparativam, bene verò posito peccato: ergo compensatio reparativa, quæ intenditur à poeni-

rentia, formalitè respicit deletionem peccati, ac proinde & divinam condonationem, quæ est formalis deletio peccati. Confirmatur secundò: poenitentia non potest intendere, quod peccatum præteritum non sit præteritum, sed solum quod peccatum præteritum non sit conditio, aut terminus, quo præsupposito jus divinum exigit, quod Deus concipiat aversionem contra peccatorem, eumque puniat. Sed hoc est formalitè velle divinam condonationem: ergo &c.

Resp. dist. Maj. quatenus intendit peccati ablationem, ita ut ablatio, & condonatio peccati sit motivum actus spei præcedentis actum poenitentiae, concedo: ita ut sit motivum actus poenitentiae, nego Major. & dist. Minor. dicit divinam condonationem, secundum quod dicit pro formali remissionem peccatorum, quam spectat poenitens, concedo: secundum quod dicit pro honestate actus compensativi eliciti, & imperati à poenitentia, nego Major. & conseq. Ad primam confirmationem, concedo antecedens, & dist. conseq. eodem pacto, quo supra. Ad secundam confirmationem, nego Major. nam virtus specialis poenitentiae solum intendit honestatem actus, quatenus compensativam ex ordinatione divina juris Dei offensa, licet ad illum elicendum, aut imperandum præcedat spes remissionis peccati, & alia dispositiones assignatae à Tridentino sess. 6. cap. 6. quas propter utilitatem doctrinae, & solidam nostrae explanationis solutionem, breviter insinuabo.

Peccator enim ante actum poenitentiae cognoscit per fidem ea, quæ divinitus promissa sunt in ordine ad remittendum peccatum, nempe deletionem peccati, si facti poeniteat. Exinde timens divinam iustitiam, advertit poenitentiam esse necessariam in hac divina Providentia ad remissionem peccati, eamque cum auxilio, quod Deus offert, posse liberè elici à peccatore. Tunc concipit spem remissionis, sicque imperat actum poenitentiae. Unde licet actus spei imperans habeat pro objecto divinam condonationem, quam amat, adeoque sit amor Dei, actus poenitentiae imperatus non habet pro objecto formali divinam condonationem, sed honestatem, in quam tendit, ut divini juris compensativam: valde namque diversum est, prærequiri eos actus ad poenitentiam elicendam, aut ea prærequisita esse objectum formale actus poenitentiae. Præcedunt quippe aut formalitè, aut virtualitè, ut docent Theologi in tractatu *De justificatione*, actus fidei, actus timoris, actus spei, sive dilectionis Dei: Sed actus subsequens poenitentiam non habet pro objecto formali objecta eorum actuum præcedentium, ut patet ex dictis à num. 93. Si autem aliquando idem actus habeat motiva plurium virtutum, non ab una, sed à pluribus elicetur.

Quapropter Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 6. loquens de peccatoris præparatione ad justificationem doctrinam nostram per hæc

verba proponit: *Disponantur autem ad ipsam justificationem, dum excitati divina gratia, & adjuvi fidem ex auditu concipientes, libere moventur in Deum, credentes vera esse, quae divinitus revelata, & promissa sunt, atque illud in primis, justificari impium per gratiam ejus, per redemptionem, quae est in Christo Jesu, & dum peccatores se esse intelligentes, à divina justitia timore, quo utiliter concutiuntur, ad considerandam Dei misericordiam se convertendo, in spem eriguntur, fidentes Deum sibi per Christum propitium fore, illumque tanquam omnis justitia fontem diligere incipiunt: ac propterea moventur adversus peccata per odium aliquod, & detestationem, hoc est per eam poenitentiam, quam ante Baptismum agi oportet.* Exinde si peccator imperet poenitentiam sufficientem ad justificationem extra Sacramentum, necesse est, ut imperet contritionem perfectam, quae est ultima dispositio ad gratiam. Si autem tendat in actum poenitentiae ex motivo compensationis, erit actus poenitentiae specialis; si verò ex alio motivo, erit actus poenitentiae universaliter, & theologicè sumptae, ut ex dictis tota sectione praecedenti constat.

134. Objicies decimoquarto: actus poenitentiae vult compensationem facere, non quidem hominibus, sed Deo pro offensa commissa: sed hoc ipso habet Deum pro objecto formali; adeoque compensationis actus est Theologicus: ergo. Probatur Major. Ex eo quòd velit facere compensationem Deo, compensatio respicit Deum tanquam objectum cui; sed non potest respicere Deum tanquam objectum cui, quin illud habeat tanquam objectum formale: ergo &c. Probatur Minor. actus, quo volo Petro bonum, quia ipsi bonum, habet pro objecto formali bonitatem Petri: sed non ex alia causa, nisi quia respicit Petrum ut objectum cui: ergo &c.

135. Respondeo distingo Major. sed Deo praesupposito, ut creditori, conced. representato ut bono amabili nego Major. Minor. & consequen. Ad probationem, dist. Major. tanquam objectum cui praesuppositum ut creditorem, conced. representatum ut bonum amabile, nego Major. & distincta Minor. nego consequen. Ratio est, quia creditor est ille, cui aliquid debetur, adeoque res illa, quae debitum solvitur, habet in se suam bonitatem compensativam, quae est totum illud bonum amabile, quod proponitur ad imperandum actum compensativum. Unde ille, cui debitum solvitur, non proponitur ut bonum amabile ad talem actum eliciendum, sed pure ut terminus cui, sive obliquum objecti formalis: purus autem terminus cui, sive obliquum objecti formalis non est objectum formale illius actus amoris: objectum quidem formale est illa bonitas movens ad amorem, quae est distincta ab ipso creditore. Sic quando volo solvere centum, quae debeo inimico, objectum formale est bonitas relucens in ea compensatione: inimicus autem est purus terminus cui, sive obliquum talis objecti formalis,

proponitur enim ut creditor, & non ut bonum amabile ad eliciendum talem actum.

Quare Religio non est virtus theologica, sed moralis; quia solum respicit Deum ut creditorem in ordine ad cultum, quem debemus prestare Deo, adeoque bonitatem relucens in cultu respicit ut objectum formale. E contra verò contingit, quando volo Petro bonum, quia ipsi bonum, tunc enim bonitas Petri proponitur ut objectum formale talis actus: impletur enim in ipsi terminis, quòd aliquod objectum proponatur ut bonum amabile movens ad actum, quin sit objectum formale amatum per ipsum actum. Sic repugnat, quòd sanitas proponatur mihi ut bonum amabile movens ad commendam medicinam, quin actus, quo volo medicinam, non attingat ut objectum formale amatum sanitatem. Ex qua regula inferes praetera principia ad dignoscenda varia objectiva mala voluntatis.

Objicies decimoquinto: in tantum peccat quis contra justitiam, & potest elicere actum compensativum propter honestatem compensationis, in quantum per illam actionem laeditur jus, vel dominium alterius: atqui jus, vel dominium Dei laedi à Creatura non potest: ergo &c. Confirmatur primo: jus proprietatis Dei est perfectissimum; sed si laedi possit, non esset perfectissimum: perfectissimum enim est illud jus, quod laedi non potest: ergo non potest dari virtus ad jus illud non laedendum, sed laesum resarciendum, magis quam callus, sed virtus ad reprimendum motus inhonestus in Angelo. Confirmatur secundo: si darentur talis justitia inter creaturam, & Deum, qui equum alteri injustè abstulisset injustus esset non solum in Dominum equi, sed etiam contra Deum, & deficiente Domino equi teneretur eum restituere Deo, ac proinde commisso quo cumque peccato, statim teneretur peccator poenitere, ac in humanis teneretur statim restituere, ubi commode potest. Confirmatur tertio, si quis, & volenti non sit injuria, quam quidem nullus patitur nisi iniustus: ergo neque sit injuria Deo scienti, & non impediendi, cum possit, hoc autem interpretativè, & moraliter est contentum in actionem illam.

Resp. dist. Major. in quantum laeditur jus, vel illud diminuendo, vel utendo, aut non utendo rebus Domini invito Domino, conced. sed solum diminuendo jus, nego Major. & distincta Minor. nego consequen. Ratio est, quia cum jus Dei sit in ordine ad actus nostros liberos, & consequen. in ordine ad eos, qui possunt à nobis poni, & non poni, quando exiguntur; si quando exiguntur, non ponantur, licet non laedatur jus Dei, diminuendo jus, cum in se sit inamabile, laeditur tamen non ponendo rem in vito Domino, ad quam ex jure tenemur, ac proinde committitur injustitia. Ad primam confirmationem, concedo Major. & distincta ut supra Minor. nego consequen. quia de ratione perfectissimi domini moralis non est, quòd non possit per se

ab aliquo impediti in usu suarum rerum, sed solum quod habeat quis potestatem moralem aliquid exigendi tanquam suum, ita ut sine injuria negari ei non possit; alioquin non esset dominium morale perfectissimum, cum non esset dominium in actione creatas libera.

39. Ad secundam confirmationem, concedo antecedens, & nego consequens, quia Dominium est potestas utendi re aliqua: cum autem Deus semper habeat potestatem utendi equo, prout voluerit, sub cujuscumque sit potestate, non indiget ea restitutione, quia indiget homo. Imò satis ostendit Deus in scripturis, se nolle eo modo satisfactionem sibi fieri, quo hominibus, quibus bona ablata restitui debent, sed solum perit sibi satisfieri per veram poenitentiam. Quare qui peccavit contra Deum, non eliciendo actum charitatis, aut obedientiae, non tenetur postea elicere alium actum charitatis, aut obedientiae, ut ex fidelium praxi; & communi omnium sensu constat. Ex quo generalis ratio justitiae transcendens omnia peccata non obligat erga Deum ad hanc restitutionem offensae realis; neque opus est eam in confessione explicare, cum jam comprehendatur sub quocumque peccato, sicut generalis ratio inobedientiae erga Deum.

40. Si autem contineret non solum eam generalem rationem, sed insuper peculiarem in justitia v. g. si quis Deum infamaret, falsam de eo doctrinam spargens, & esset periculum, ne latius seperet, ex communi fidelium sensu deberet eam statim revocare, & errorem illum ex hominum mentibus, quibus ipsum inseruerat, colere; illudque peccatum in confessione aperire. Satis enim ex hoc communi fidelium sensu inferitur, Deum huic juri non cessasse, neque restitutionem ad aliud tempus prolongasse. Ex quo magno discrimine inter Deum, & homines tenet communis hodie Theologorum Sententia apud Eximium Doctorem disp. 15. De poenitentia sect. 5. Tannerum disp. 6. quaest. 6. dub. 3. Carleton disp. 43. sect. 5. & alios non obligari creaturam statim post peccatum admissum Deo pro illa injuria satisficere, quia homines rebus suis spoliati non possunt, per se loquendo, eam independentiam habere ab aliis, quam si res suas retinerent: ideoque ad inopiam redacti, facilius contemnuntur, & vilipenduntur. Deus autem eam semper habet independentiam, nec omnia peccata provocant ad contemptum. Quare restitutio apud homines statim obligat; apud Deum verò ea solum, quae peculiarem Dei contemptum, aut similem titulum haberet: de reliquis permittit hominibus compensationem pro tempore longiori, ut dicemus, cum agemus de praecipio poenitentiae.

41. Ad tertiam confirmationem distinguo antecedens: scienti, & volenti non retinere jus, cui potest cedere, concedo, scienti & volenti retinere jus, nego antecedens & consequens. Ratio est, quia stante voluntate, qua Dominus vult retinere jus ad rem suam, & omnes illius usus, facit

injuriam alteri, qui invito Domino re illa utitur. Talis autem voluntas praesumitur stare, donec non innoscat Dominum cedere juri suo. Qua de causa voluntas, qua cedit, dicitur voluntas signi contradistincta à voluntate non significativa cessionis: Recta enim ratio dicitur, non esse utendum re aliena, nisi de licentia Domini, quae per expositam voluntatem signi conceditur, non verò per puram voluntatem non impediendi, etiam cum commodè possit. Sic qui furem videns auferentem rem suam, non prohibet, patitur injuriam, & datur ei juxta leges actio in furem, eumque de injuria postulare poterit.

Sic etiam, dum quis patienter fert alterum, qui eum conviciis lacerat, & infamat, quem tamen corrivere, & impedire potest, non propterea liberatur infamans à peccato injustitiae, nec ab obligatione satisfaciendi, & famam restituendi. Sic injuriam maximam intulere martyribus Tyranni, esto illi libenti animo passi sint, se torqueri, & occidi. Nec sufficit ad cedendum praecisa traditio Physica rei suae in circumstantiis, in quibus rectè praesumitur nolle Dominum juri suo cedere, ut patet in solvente usuris, cui in hoc fit injura, & usurarius tenetur ad restitutionem. Quare sine voluntate signi à nobis exposita non fit cessio, aut translatio juris. Exinde cum voluntas Domini nolit cedere juri suo, ne offendatur, licet peccata permittat, non sufficit permissio, ne peccatum sit offensiva Dei. Caeterum de his latius agemus in tractatu De justitia. Haec autem satis sunt ad solutionem praesentis difficultatis. Ex dictis

§. IV.

143. Est primò: non posse remitti offensam pro iplo instanti, pro quo committitur. Ratio est, quia in instanti, in quo committitur offensiva est contra voluntatem offensi illam prohibentem, ac proinde contra ipsius jus satis manifestatum: adeoque repugnat, quòd pro eo instanti daretur voluntas signi cessiva illius juris: daretur enim in illo instanti jus offensi, adeoque daretur, & non daretur offensiva, quod ex ipsis terminis implicat, ut per se patet. Unde solum potest dari in illo instanti voluntas signi, qua offensiva ostendat, quòd pro signo sequenti desisteret ab illa voluntate, & cederet juri offensi, quo offensiva destrueretur, & remitteretur. Sic in instanti, in quo Deus vult efficaciter producere Petrum, non potest simul velle illum non producere, licet possit in illo instanti elicere voluntatem destruendi Petrum, vel illum non conservandi in instanti sequenti. Scio plures Recentiores in hac quaestione plurimum immorari, sed opus non est tempus impendere in re, quae ex principiis nostris adeo clarè deducitur, & quae nullam afferret utilitatem, nec doctrinam ultra principia à nobis exposita. An verò remissio divinae offensivae possit fieri non solum per formam intrinsecam, sed etiam per extrinsecam condonationem, solet hic exagitari. Caeterum quia anno proximo elapso tradita, & resoluta solidè, & ingenicè fuit

fuit in tractatu De gratia, libenter illam omitto.

144.

Fit secundò, pro instanti, pro quo committitur offensa gravis Dei, dari verum jus ad inimicitiam inter Creaturam, & Deum. Ratio est, quia pro eo instanti datur vera offensa Dei, sive justitiæ strictæ, sive latæ opponatur: gravis autem offensa Dei, quandiu durat, indispensabiliter affert verum jus ad inimicitiam inter creaturam, & Deum: nequit enim Deus pro instanti, in quo durat illa offensa, eam non reprobare, ut legis suæ graviter transgressivam, ac proinde nequit non reprobare graviter causam per se illius actionis elicitivam, ex qua necessaria gravi reprobatione oritur necessaria gravis displicentia. Insuper actus ipse offensæ præfert creaturam creatori, & complacentiam creaturæ displicentiæ creatoris. Quibus positis existat in Supremo Domino verum jus ad inimicitiam, dixi in Supremo Domino; nam hoc jus ad inimicitiam non extat in Creaturâ offensa, utpote Creaturâ subjectâ est Deo ut Domino, qui inter viatores talem prohibet inimicitiam, præcipiens, ne odio habeamus inimicos, sed ut illos diligamus, & ipsi, qui est per essentiam Judex, reservemus vindictam ex illo ad Rom. 12. *nulli malum pro malo reddentes, providentes bona non tantum coram Deo, sed etiam coram hominibus: Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus pacem habentes, non vos metipsos defendentes carissimi, sed date locum iræ, scriptum est enim: mihi vindictam, & ego retribuam: dicit Dominus.* Hinc

145.

Fit tertio: offensam facti, & jus offensi esse metaphysicè inseparabilia. Ratio est, quia offensa facti stat in actione, quæ fit contra jus alterius nolentis tali juri cedere, imò prohibentis, ne fiat contra jus suum. Cæterum si non esset contra jus illius, jam non esset illius offensa: atqui est metaphysicè impossibile, quod actio fit contra jus offensi, & quod non detur jus offensi: ergo &c. Unde si actio est circa jus alterius, revera dabitur jus alterius: & si actio est contra jus alterius in existimatione, dabitur jus alterius in existimatione. Fit quarto: remissionem offensæ dicere etiam duo inseparabilia, nempe & offensam extitisse, & illam destrui. Cæterum, cum offensa, quæ extitit non perseveret physicè, sed moraliter, destructio non debet tendere, ad faciendum, quod offensa non extiterit, sed ad tollendam denominationem moralem. Denominatio autem moralis stat in eo, quod offensa commissa denominat peccatorem debitorem, ad eum modum, quo furtum commissum denominat furem debitorem, donec ponatur, & admittatur satisfactio condigna, vel donec creditor, si ve offensus eliciat actum voluntatis æquivalentem tali satisfactioni condignæ, nimirum quo se placatum ostendat eodem modo, ac si posita, & admissa esset condigna satisfactio. Unde hic actus vocari solet cessio juris offensi: ac proinde est vera remissio. Exinde

146.

Fit quinto: non posse offensam existere Physicè, quin existat moraliter, bene verò è contra

Ratio est, quia existere moraliter nihil aliud est quam existere denominationem transgressivam juris offensi non remissam. Cum autem existat offensa pro instanti, pro quo committitur, & existit Physicè; exinde nequit existere physicè, quin existat moraliter. Pro instanti verò sequenti, si non remittatur, etsi non existat physicè offensa, manet tamen denominatio transgressionis juris offensi non remissa; ac proinde existit moraliter, quin physicè. Unde cum impossibilis sit illa transgressio, antequam offensa committatur, etiam est impossibilis remissio offensæ ante commissionem offensæ: alio pro instanti, pro quo offensa committitur, esset, & non esset offensa, simulque esset, & non esset jus offensi. Norandum autem est differentiam inter destructionem offensæ habitam per condonationem offensæ positam ab offenso, vel per condignam satisfactionem positam ab offenso: te, consistentis in eo, quod offendens habet debitum solvendi, aut patiendi; ac proinde, si non solvat, ipsi imputatur, quando non destruitur offensa: Offensus verò non habet debitum condonandi; ac proinde si offensa per condonationem non destruitur, non imputatur offenso. Quare offendens vocatur causa conservativa offensæ, secus autem offensus.

Fit sexto: de potentia absoluta posse Deum remittere unum mortale sine alio: Ratio est, quia potest cedere juri offensi respectu unius, & non respectu alterius pro libito suo. Hoc autem in præsentia Providentiæ non fit, quia Deus creavit non remittere unum mortale, alio non remisso, cum lethale remittatur per gratiam cum omni mortali impossibilem; ideoque exigit Deus penitentiam omnium peccatorum ad peccati remissionem. Quare auctor libri de vera & falsa penitentia apud August. tom. 4. cap. 10. rectè interit, *Deum non fore fidelem in promissione aliter faceret: postquam enim totus eo captivus nono declaravit ea; quæ separant verum penitentiam à falsa, & dixerit: totum enim hominem sanavit in Sabbato, quia & Corpus ab infirmitate, & animam ab omni contagione liberavit, indicans penitentem oportere simul dolere de crimine orto in anima, & corpore; postea facta ad finem capitis ita subjungit: Quodam enim impietas infidelitatis est, ab illo, qui justus, & justitia est, dimidiam sperare veniam. Quo in lenius positâ nimirum hac divina promissione, expectanda sunt testimonia dicentia; non posse Deum unum mortale sine alio remittere: homo autem, cui unum sine alio remitteretur, non esse de esset Dei amicus, sed inimicus, non quidem ratione peccati remissi, sed ratione non remissi ad malum enim sufficit quicumque delectatur. Unde illa cessio non esset amor amicitie, sed pietatis benevolentie, quo afficitur etiam*

Deus erga peccatores.

* *

DISP.